

Людмил Ангелов на 60

© Институт Сервантес–София

С изтъкнатия пианист, преподавател и създател на фестивали разговаря Светлана Димитрова

Толкова пъти съм се срещала с Людмил Ангелов през годините. И изведнъж той обяви серия от събития, обединени в цикъл „3x20“. Първото беше на 27 април – „Людмил Ангелов и приятели“, а приятелите бяха пианистката Виктория Василенко и виолистът Румен Цветков. Следващото беше на 6 юни, когато под диригентството на Найден Тодоров той беше солист на Софийската филхармония в програма, посветена на Джордж Гершуин. Точно на рождения си ден – 27 юни, изнесе

изискан рецитал с творби на полски пианисти композитори.

Същевременно извън юбилейния си сезон Людмил Ангелов направи концерти заедно със сопраното Красимира Стоянова във Варна и София, организира двата си фестивала – „Пиано Екстраваганца“ и „Камералия“, проведе майсторския си клас към Нов български университет.

Никога не съм ви задавала въпроси за детските ви години, преди да

станете световната звезда, която познаваме.

Детството ми беше съвсем нормално. Родителите ми се разделиха, когато бях на четири години. Израснах предимно под грижите на моята баба София, тя замести родителите ми, които бяха ангажирани. Не го казвам с упрек, просто така се случи. Тя беше изключителна жена, много дисциплинирана, гържеше на добротото възпитание. И при наличието на двама родители музиканти на нея дължа музикалното си образование. Тя беше страстен меломан, обичаше музиката и особено пианото. По нейна инициатива на шестгодишна възраст започнах да свиря на пиано. Тя ме заведе в читалище „Антон Страшимиров“, беше близо до телевизията. Още

преди да тръгна на училище, аз преминах през тази школа по солфеж и първите уроци с Виктория Спасова, към която изпитвам и до днес най-добри чувства. Това беше и моята подготвителна година, преди да кандидатствам в Музикалното училище. Бях показал вече някакви заложби. Много обичах вкъщи да пуснем радиото, а аз да взема една диригентска палка от татко ми, да сложа нотите и да дирижирам, чисто папагалски.

Но този детски интерес не ви отведе към дирижирането.

Не, защото ме приеха в детската школа към Музикалното училище. Изкарах прогимназията в нормално училище и в школата. След това продължих в Музикалното училище и Консерваторията. До седми клас бях при Людмила Стоянова, племенничка на акад. Андрей Стоянов, след това за известно време при Джулия и Константин Ганеви. Имах и трудни моменти, на 16 години исках дори да се откажа от пианото. Тогава се появи Константин Станкович, който също е от школата на Андрей Стоянов и е учил при него заедно с Юрий Буков. Той беше главният виновник в онзи момент аз да реша да се посветя вече професионално на пианото като концертиращ пианист. Разбира се, трябваше да преодоля страшно много вредни навици в моето свирене, които се бяха натрупали след десет години. Беше трудно да се изкоренят, а бих казал, че някои от тях и до ден днешен леко проблясват в определени моменти. С течение на времето разбрах колко са важни първите учители, те формират в детето похода – как си слаза ръцете върху клавишите, каква е неговата връзка с клавиатурата чисто физиологически. Естествено, човек, когато има талант, интерес, когато се развива в благоприятна музикантска среда, всичко това го формира. Но при свиренето на инструмент има и много други специфики, които трябва да бъдат показани от добър детски педагог. В това отношение руската школа е незаменяема. За съжаление тези хора остават неизвестни, а те са причина за огромното количество гениални пианисти в

Русия. Без тях едва ли щеше да има Рихтер, Гилелс... Без да обвинявам никого, явно този елемент липсваше в моята подготовка и трябваше с доста радикалната намеса на Станкович да започна от нулата. Върнах се да свиря гами, технически упражнения, върнах се към освобождаване на ръцете, които бяха страшно стегнати, към много неща, с които учителите оставят ученика сам да се справи. В повечето случаи защото няма време. А Станкович вече беше пенсионер, имаше цялото време на света, идваше всеки ден вкъщи, висеше ми на главата по четири-пет часа. Това беше единственият начин аз да хвана последния влак, защото на шестнайсетте първа да развиваш клавиатурата си техника, мисленето си, да навлизаш в дълбоките води, е малко късно. Бяха трудни за мен години. Имаше го и този конфликт между желанието да бъда нормален младеж и суровата дисциплина, наложена от учителя. Спомням си с добри чувства, но не искам да минавам отново през подобно нещо. Преди неговата намеса аз бях решил да се откажа от пианото. Бях започнал да се занимавам с дирижиране, да композирам. Имах широки музикални интереси.

А как стигнахте до него?

Съдбата прегностиа появата на точните хора в точния момент. Той е подготвял баща ми за кандидатстването в Консерваторията. Баща ми се е явявал за теоретичния факултет, но имал и изпит по пиано. Той свирел преди това на акордеон. До последно свиреше виртуозно на акордеон. Станкович го подготвя за рекорден срок, за два месеца, и то с нелек репертоар. След изпита именно Андрей Стоянов, който е бил в комисията, излиза да пита Станкович откъде е намерил този чудесен ученик и от колко години работи с него... Станкович знаеше, че съм син на Михаил Ангелов. Първия път като ме чу, каза, че е твърде късно и нищо няма да стане. Това вероятно беше преднамерено изказване, за да види, ако засегне моето самолюбие, дали ще реагирам. После каза, че ще дойде още веднъж, но ми зададе един от трудните етюди на

Шопен, показа ми как да го работя, гаде ми една седмица да го подготвя, в темпо, наизуст. За мен това беше шок, защото не бях свикнал на толкова скоростно учене, процесът на усвояване на материята беше дълъг и мъчителен. Но вероятно заключението му, че нищо няма да стане от мен, също имаше значение. На втората среща аз вече бях подготвен, не сто процента, но показах че мога да се справям. Така започнахме всекидневна работа, което беше единственият начин да се променят нещата.

Още преди да го срещнете обаче, сте имали изяви.

Да, дори бях станал лауреат на конкурса „Светослав Обретенов“. Но сериозните неща се случиха година

© Кантус фирмус

и половина след като бях срещнал Станкович. Направих първи самостоятелен концерт в зала „България“, който мина много успешно. Той беше поканил много музиканти да ме чуят и това беше важният изпит за мен – да проверя на сцената дали нещата, по които работим и за които положих толкова усилия, могат да се осъществят. Представих доста сериозна програма – *Органова прелюдия и fuga* на Бах в преработка за пиано, *Тридесет и две вариации в до минор* от Бетовен, *Първата соната* на Вебер – трудна и възискателна към пианиста пиеса. Във втората част имаше два прелюда на Дебюси – *В подражание на Албенис* от Шчедрин, *Второто скерцо*

на Шопен и *Унгарска рапсодия №12* от Лист, както и няколко биса. Сериозен рецитал.

След завършване на гимназията имах две години военна служба. Там бяха и първите ми по-сериозни изяви. Тогава имах симфоничен оркестър към представителния ансамбъл на БНА. Свирих *Концърта* на Чайковски под диригентството на баща ми, с Борис Хинчев свирих концерт на Шопен. Чавдар Маждраков беше диригент там. Този ансамбъл и другият, на строителните войски, много музиканти са спасили. Откъсването от свиренето за инструменталистите точно в този момент, когато трябва да се работи и да се трупа репертоар, би било траматично изживяване. Отново срещнах подходящите хора. Мария Гилова също ми помогна. Първата година бях корепетитор на отбора по художествена гимнастика към ЦСКА.

Постепенно тръгнаха и ангажиментите. Човекът, който много ме подкрепи в началото, беше Руслан Райчев. Той беше в приятелски отношения с моя баща. Заг изявите ми с оркестър не стоеше баща ми. Руслан много ме обичаше и повечето от първите ми изяви с оркестър в България бяха с него. Свирили сме с него и във Франция и Германия.

Споменахте няколко пъти Шопен. Какво е мястото му в кариерата ви?

Свирих Шопен още на седем-осем години, със съвсем крехки възможности. Баба ми, която много го обичаше, все ме караше да го свиря. Беше ми трудно, разбира се, но още първите съприкосновения с неговата музика ме разтърсиха. Особена емоция ми вдъхваше музиката на Шопен. Постепенно стана мой силен автор. Участието ми на конкурса във Варшава дойде като важна крачка. Успешното представяне там ме окуражи две години по-късно, на двайсет и седем, да направя интеграл на всички произведения на Шопен в НДК, в рамките на два концертни сезона – дванадесет рецитала. Разбира се, и сега не мога да кажа, че съм постигнал най-доброто,

тъй като интерпретацията винаги е динамичен и отворен процес, който продължава до последния ни дъх.

Получил съм признание като Шопенов изпълнител, на първо място в Полша. Тази година за трети път бях жури на предварителния кръг на конкурса „Шопен“. Имах майсторски клас, организиран от Националния Шопенов институт, концерт в родната къща на Шопен. В живота ми извън България има две държави, които са много важни за мен – едната е Испания, където съм живял и понастоящем живея, а другата е Полша, където много съм свирил, публиката и много колеги ме познават.

Другата важна страна на кариерата ви е създаването на фестивали. Не са ли достатъчни за един музикант подготовката и изнасянето на толкова много концерти?

Ако концертите са толкова много и заемат сто процента от времето на изпълнителя, невъзможно е той да се занимава и с такава дейност. Просто в един етап от развитието на моята артистична кариера реших, че трябва да правя и други неща. Това доведе до решението да намаля броя на концертите. Освен това мисля, че от един момент нататък музикантът трябва да посвети част от времето и енергията си на дейност, която ще възпитава, ще образова публиката. Това съвпадна и с периода, в който започнах да преподавам. Благодарен съм на съдбата, че ми се даде възможност първо в Толедо, където живеях и преподавах, да правя в продължение на 21 години – до 2015 г., международен музикален фестивал. Имаше много силни издания, гостуваха световноизвестни музиканти. Създаде се културна среда, която беше важна за града. За съжаление политическата класа не само в България, но и на госта места по света става все по-несъпричастна към културата. Интересни са социалните и бизнес придобивки, които носят гласоподавателите за съответния политик. Междувременно бях започнал в София „Пиано екстраваганца“. От три години върви и другият фестивал – „Камералия“.

Вашият приятел, виолистът Румен Цветков, който също има фестивал в Испания, казва, че това е мястото за срещи с приятели.

Да, така е. Особено фестивалите, които са посветени на камерната музика. Там откриваш прекрасни музиканти, с които не само да работиш, но в много случаи се полага началото и на приятелство, което е едно от най-хубавите неща.

На двата ви фестивала българската публика чу произведения от композитори, които не познаваше.

В нашата сфера съчетаването на различни жанрове, тематичността в един проект започнаха да стават важни. Знаем стойността на музиката на големите гении, но в света има изключително добри музиканти. Всички искат да свирят Бах, Моцарт, Бетовен, Брамс, Шопен... В един момент се оказа, че няма място за всички тях. Това съвпадна с моя интерес към по-необикновени програми, към непознати автори, което ме подтикна да създам „Пиано екстраваганца“ и самият аз да осъществявам такива проекти. Вече съм направил четири-пет световни премиери на музика от Николай Капустин. Станах първият изпълнител на тези произведения. Преди две години направих със Софийската филхармония първото за XXI в. изпълнение на „Импресии от живота на един артист“ от американския композитор Ърнест Шелинг. Тези проекти ми доставят удоволствие, интересни са ми, разширяват моите хоризонти като музикант.

Къде се намерихте с Ина Кънчева? Тя също има нестандартно мислене и търсения.

Баща ми ни запозна. Той ми каза, че има едно момиче, с което работи, и ще се радва да направим нещо заедно. Направихме обща среща, започнахме да говорим и така неусетно възникнаха идеи. Така направихме не само концерти, но и сценични изпълнения на част от музиката, а и записахме два диска. Такива проекти с необичайно съдържание определено имат своя пазар и винаги интригуват публиката.

Имате няколко предпочитани партньори, с които правите събития не само у нас. С Красимира Стоянова гостувахте на толкова много места.

Бяхме на големи сцени – два пъти в Миланската Скала, Виенската държавна опера, „Музикферайн“ във Виена, Цюрихската опера, и то с няколко различни програми. Искаме да запишем и диск. С нея имаме още идеи, като едната от тях е да запишем песни от Александър Йосифов, които той е написал специално за нея и които още не са изпълнявани.

С Веско Пантелеев-Ешкенази имаме много групи дискове, но проектът ни с тангото беше много успешен, марка и нетипичен. Доставка ни голямо удоволствие. Свирихме го на много места. Хубави срещи имаме и с Александрина Пендачанска. Направихме концерти на „Пиано екстраваганца“ и на „Аполония“.

На мен като пианист винаги ми е било много интересно да работя с певци. Това е и в моето виждане за пианото. И Шопен се е опитвал да изгради в учениците си усещане за човешкия глас, докато свирят – как да боравят с пианото, с тушето, с мелодията, да я направят като изпята с човешки глас. Това са все принципи в неговото пианистично майсторство, които са му били много скъпи и са били много негови. Всеки пианист трябва да ги развива, ако иска да постигне максимално добър звуков резултат в изпълнението си. Тъй като пианото е ударен инструмент – чукчета, които удрят по струни, за да се избегне тази перкусивност, се изисква много голямо майсторство. Култивирането на красивия пианистичен звук е една от най-важните задачи на всеки изпълнител.

Казахте, че търсите непознатото. Член сте на една група от хора, които търсят и обменят информация.

Ровейки се в интернет, попаднах на хора, с които се запознах във форуми за обмен на музикални партитури. Това бяха трима-четирима колекционери

и притежатели на по-рядко изпълнявани или съвсем непознати произведения за пиано от една много пъстра палитра композитори. Много от тях самият аз не бях чувал. Така разбрах за Капустин. Един от тези колекционери ми изпрати негово произведение. Капустин сравнително скоро стана известен извън Русия, за съжаление той почина преди три години. Отделях всеки ден време да контактувам с подобни хора, за да обменяме информация, партитури. Така снежната топка се търкаляше и ставаше все по-голяма, докато не бях поканен за член на едно затворено общество от колекционери, които разполагат с най-много партитури в света. Ставайки член на това общество, всеки един от нас има достъп до колекциите на останалите. Всичко ново, което се появява, се споделя в групата. Много е интересно и още по-куриозното е, че по-голямата част от тези хора не са музиканти. Те са просто колекционери. Повечето свирят на пиано като любители. Създадохме дигитална библиотека, за да се съхранят партитури, които по никакъв друг начин не могат да се опазят, тъй като хартиеният носител избледнява. А в световен мащаб вече почти нищо не се препечатва, особено от тези забравени автори.

Има ли в тази библиотека български произведения и автори?

Естествено, те се интересуват от всичко. Имало е много допитвания до мен. Имат всичко от Владигеров. Но покрай това и много друга музика, която добавят към колекцията.

Да поговорим и за преподаването. Разкажете за вашия личен опит колко е важен контактът с преподавателя.

Преподавам отдавна. Седемнайсет години в Испания. Този опит придоби по-друго измерение в работата ми в НБУ. Там преподавам от 2011 г. Правя и ежегоден майсторски клас, благодарен съм, че те го подкрепят като един от важните форуми за пианистите. Смятам, че каквото имам като творчески опит, трябва да го споделя със

Люгмил
Ангелов

© Giulia Sirilli

Люгмил Ангелов е роден във Варна. Баща му е диригентът Михаил Ангелов, а майка му – оперната певица Мария Димитрова. Носител е на награди от международните конкурси „Виртуози на клавириката музика“ в Прага, „Сенигалия“ в Торино, „Фр. Шопен“ във Варшава, „Палм Биџ“ в Калифорния и др. Изнасял е рецитали, камерни концерти и е бил солист на реномирани оркестри под палката на световноизвестни диригенти. Свирил е с Берлинската филхармония, в „Музикферайн“ във Виена, „Концертгебау“ в Амстердам, „Плейел“ и „ГаВо“ в Париж, „Линкълн Център“ в Ню Йорк, „Ла Скала“ в Милано и много други. Негов диск с творби от Шопен е удостоен от Националния Шопенов институт във Варшава с *Гран При*. През 2016 г. британската фирма *Hyperion* издаде звукозаписната премиера на *Концерт за пиано и оркестър*, оп. 3 от Мориц Мошковски, записан от пианиста с оркестъра на Би Би Си в Глазгоу.

следващите поколения. Доколкото мога, съм се заел и да им осигуря изяви на сцена. При мен идват на курсове почти всички изявени млади пианисти. Не отказвам и се опитвам да помагам, да бъда част от тяхното развитие. Всички те имат прекрасни учители, но е добре да чуят и второ мнение, което може да им даде и друг поглед към нещата. Това може само да обогати младите хора.